

Asia Teostaso, luettelosuoja, graafinen kuva

Hakija A

Annettu 18.3.1994

Tiivistelmä *Kirjallinen esitys oli tekijänoikeudellisesti suojattu teos. Sen sijaan graafiset kuvat eivät yltäneet teostasoon. Ne eivät saaneet myöskään luettelosuoja, koska kuvissa ei ollut yhdisteltynä suurta määrää tietoja.*

SELOSTUS ASIASTA

A Oy on 5.1.1994 päivätyllä kirjeellä pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa siitä, saavatko A Oy:n julkaisut tietopalveluista sekä talonrakentamisen tarjoushintaindeksistä ja sen 1. sivu, joka sisältää graafisen kuvan, tekijänoikeussuojaa tai jotakin muuta tekijänoikeuslaissa säädettyä suojaa. Lausuntopyynnön liitteenä ovat julkaisut uudisrakentamisesta ja talonrakentamisen tarjoushintaindeksi syyskuulta 1993.

Lausuntopyynnön kohteena olevat julkaisut ovat A Oy:n ylläpitämän ja kehittämän tietojärjestelmän kirjallisia ja graafisia tulosteita. Julkaisut ovat kaupallisia tuotteita, joiden myynnillä saatavat tulot mahdollistavat järjestelmän ylläpidon ja edelleen kehittämisen. Julkaisujen kopioiminen ilman A Oy:n kanssa tehtyä erillistä sopimusta vaarantaa järjestelmän ylläpidon ja edelleen kehittämisen.

Lausuntopyynnön mukaan talonrakentamisen tarjoushintaindeksiä koskevan julkaisun graafisten kuvien kopioiminen ja lainaaminen erilaisissa ulkopuolisten tahojen mainoskampanjoissa ilman erillistä sopimusta heikentää A Oy:n toimintaedellytyksiä ja vaarantaa A Oy:n olemassaolon romuttamalla sen liikeidean toimintaperiaatteet. Lausuntopyynnön liitteenä on selvityksiä A Oy:n ylläpitämästä suhdannetietojärjestelmästä sekä A Oy:n toimintakertomus, tuloslaskelma ja tase vuodelta 1992.

Lausuntopyynnössä selvitetään, että julkaisuissa esiintyvät graafiset kuvat ovat tietokonetta teknisenä apuvälineenä käyttäen eri tietolähteitä luovasti yhdistellen ja käyttäen syntyneitä tuloksia. Sekä tiedon kerääminen että yksittäisten hankekohtaisten tietojen käsittely perustuu kerääjän ja käsittelijän henkilökohtaiseen tietotaitoon, eikä tietokone pysty yksin muokkaamaan yksittäisiä hankekohtaisia tietoja tulosteina näkyvään muotoon. Graafinen kuva ei olisi samanlainen, mikäli joku toinen olisi

sen samoilla lähtötiedoilla ja vastaavanlaisia teknisiä apuvälineitä hyväksikäyttäen valmistanut.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt asian ja esittää lausuntonaan seuraavan.

Yleistä

Tekijänoikeuslain (404/61) 1 §:n mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Kirjallisena teoksena suojataan myös karttaa sekä muuta selittävää piirustusta tai graafista teosta.

Tekijänoikeussuojan edellytyksenä on, että tuote ylittää teostasoon. Teostasovaatimus edellyttää, että tuotteen tulee olla itsenäinen ja omaperäinen eli sellainen, ettei kukaan muu kuin tekijä itsenäisesti työhön ryhtyessään päätyisi samanlaiseen lopputulokseen. Tekijänoikeussuojan edellytyksenä ei ole muita vaatimuksia. Tekijänoikeus syntyy tekijälle eli aina luonnolliselle henkilölle.

Teostasovaatimus vaihtelee käytännössä teostyypeittäin. Kirjallisten teosten teostasovaatimus on varsin alhainen. Myös kirjallisina teoksina suojaa saavien selittävien piirustusten teostasovaatimus on asian laadusta johtuen alhainen. Oikeuskäytännössä on kuitenkin katsottu, että esimerkiksi tavanomaiset rakennuspiirustukset vailla omaperäisyyttä eivät saa tekijänoikeussuojaa.

Tekijänoikeus ei suojaa esimerkiksi ideoita, aiheita, periaatteita, teemoja tai tietoja sellaisenaan, vaan sitä ilmenemismuotoa, johon ne on saatettu.

Tekijänoikeus tuottaa lain 2 §:n mukaan tietyin rajoituksin yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana. Tekijä voi luovuttaa nämä taloudelliset oikeutensa toiselle, myös juridiselle henkilölle.

Koska tekijällä on yksinoikeus määrätä teoksesta myös muutetussa muodossa, edellyttää teoksen muunnelman tekeminen oikeudenhaltijan suostumusta. Eri asia on, jos joku lain 4 §:n 2 momentin mukaisesti teosta vapaasti muuttaen saa aikaan uuden ja itsenäisen teoksen. Tällöin ei alkuperäisen teoksen oikeudenhaltijan suostumusta tarvita. Teoksen vapaasta muuttamisesta on kysymys esimerkiksi silloin, kun uudessa teoksessa

hyödynnetään alkuperäisen teoksen tietosisältöä itsenäisellä ja omaperäisellä tavalla.

Tekijänoikeuslaissa suojataan myös eräitä tekijänoikeutta lähellä olevia oikeuksia. Lain 49 §:n mukaan luetteloa, taulukkoa, ohjelmaa ja muuta sellaista työtä, jossa on yhdisteltynä suuri määrä tietoja, ei valmistajan suostumuksetta saa jäljentää. Suoja on puhdasta jäljentämissuojaa. Pelkkiä tietoja ei suojata, joten luettelossa olevia tietoja sinänsä saa käyttää. Kiellettyä on ainoastaan suojan kohteena olevien tietojen yhdistelmän jäljentäminen ilman valmistajan suostumusta. Suojaa saa myös sellainen luettelon osa, jossa on yhdisteltynä suuri määrä tietoja. Työn valmistajana pidetään sitä juridista tai fyysistä henkilöä, joka taloudellisesti vastaa työstä.

Lainvalmistelutöiden mukaan säännöksellä on haluttu suojata jäljentämistä vastaan erinäisiä tuotteita, jotka eivät yllä teostasoon, mutta joiden aikaansaaminen vaatii tiettyä vaivaa, ammattitaitoa ja pääomaa.

Lain 49 §:ssä suojataan tiettyä konkreettista työtä, jossa on yhdisteltynä suuri määrä tietoa. Sen sijaan suojaa eivät saa työt, joissa ei ole suurta määrää tietoja, vaikka työn tekeminen olisi edellyttänyt suuren tietomäärän kokoamista. Säännöksellä ei suojata myöskään tietojen yhdistelyssä käytettyä periaatetta sinänsä, vaan tiettyä konkreettista tietojen yhdistelmää.

Graafisia kuvia ei yleensä voi pitää sellaisina töinä, jotka saavat suojaa 49 §:n mukaan, koska kuvista ei yleensä ilmene ne yksittäiset muuttujat, joihin graafinen kuva perustuu. Jos graafinen kuva on poikkeuksellisesti valmistettu siten, että kaikki yksittäiset muuttujat voidaan kuvasta lukea ja muuttujia on suuri määrä, se voi saada suojaa lain 49 §:n mukaan.

Tekijänoikeussuojan ja luettelosuojan lisäksi tekijänoikeuslaissa ei ole muita suojasäännöksiä, jotka soveltuisivat kirjallisiin julkaisuihin.

A Oy:n julkaisut

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että A Oy:n julkaisut uudisrakentamisesta saavat tekijänoikeussuojaa kirjallisina teoksina. Sen sijaan niissä olevat yksittäiset graafiset kuvat eivät ole muodoltaan niin itsenäisiä ja omaperäisiä, että ne sellaisenaan saisivat tekijänoikeussuojaa selittävinä piirustuksina. Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että vaikka graafisten kuvien muotoon vaikuttavatkin tekijän tietotaito ja tehdyt valinnat, niin graafisten käyrien ja pylväsdiagrammien muoto määräytyy pääosin annettujen lähtötietojen mukaan eikä tekijän persoonallisen luomistyön perusteella. Tekijänoikeusneuvosto toteaa, etteivät graafiset kuvat saa suojaa myöskään tekijänoikeuslain 49 §:n perusteella.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, etteivät talonrakentamisen tarjoushintaindeksiä käsittelevä julkaisu ja sen ensimmäisellä sivulla oleva graafinen kuva yllä teostasoon. Graafinen kuva on muodoltaan tavanomainen käyrä ja tekstiosa lyhyt tarjoushintaindeksiä määrittävä selostus, joka ei muodoltaan ole itsenäinen ja omaperäinen. Tarjoushintaindeksi ja graafinen kuva eivät ole myöskään sellaisia töitä, joissa olisi yhdisteltynä tekijänoikeuslain 49 §:ssä edellytetty suuri määrä tietoja, joten ne eivät saa suojaa myöskään 49 §:n perusteella.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa vielä lopuksi, että siltä osin kuin julkaisut saavat tekijänoikeussuojaa, niin julkaisuissa olevia tietoja saa kuitenkin hyödyntää muissa julkaisuissa ilman oikeudenhaltijan suostumusta, koska tekijänoikeus ei suojaa tietoja sinänsä.